

Noty biograficzne osób odznaczonych KWIS – Bydgoszcz 20 marca 2017 r.

Zbigniew Jerzy Berent, ur. 27.06.1959 r.

Będąc studentem Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu zaangażował się w działalność Niezależnego Zrzeszenia Studentów. Uczestniczył w kolportażu nielegalnych wydawnictw oraz brał udział w manifestacjach antysocjalistycznych. Z powodu prowadzonej działalności został internowany i osadzony w Ośrodku Odosobnienia w Strzebielinku w okresie od 15 maja do 14 czerwca 1982 r. Po zwolnieniu z internowania kontynuował działalność w podziemnych strukturach NZS. W dniu 29 kwietnia 1983 r. dokonano przeszukania w pokoju studenckim Zbigniewa Berenta w ramach prowadzonego przez Wydział Śledczy KWMO w Toruniu dochodzenia dotyczącego ujawnienia na terenie Torunia nielegalnych wydawnictw sygnowanych przez „Solidarność”. Inwigilowany przez SB w Toruniu w latach 1983-1984. Formą represji było również zastrzeżenie ww. możliwość wyjazdów za granicę w latach 1983 -1985.

Maria Magdalena Bering, ur. 12.03.1945 r.

Będąc pracownikiem Zakładów Włókien Chemicznych „Elana” w Toruniu aktywnie zaangażowała się w kolportaż wydawnictw podziemnych. W latach 1982-1989 do jej mieszkania dostarczane były nielegalne czasopisma regionalne oraz wydawnictwa z regionu Mazowsza i Trójmiasta, skąd dalej były rozprowadzane przez kurierów do toruńskich zakładów pracy. Z powierzonych zadań wywiązywała się w bardzo odpowiedzialny i zakonspirowany sposób.

Rafał Budzbon, ur. 10.07.1961 r.

Działalność opozycyjną rozpoczął na przełomie lat 1979/1980 w grupie „Gniwni i Solidarni”. Od 1981 r. aktywny działacz Związku Młodzieży Demokratycznej, pełniący funkcję wiceprzewodniczącego oraz współzałożyciel, autor i redaktor niezależnego pisma „Bydgoski Demokrata”. Po wprowadzeniu stanu wojennego nadal zajmował się drukiem, kolportażem ulotek i pism podziemnych, rozpowszechnianiem nielegalnych nagrań dźwiękowych i organizacją spotkań samokształceniowych. Postanowieniem Wojskowej Prokuratury Garnizonowej w Bydgoszczy został tymczasowo aresztowany i osadzony w Zakładzie Karnym w Inowrocławiu w okresie od 17 marca do 15 czerwca 1982 r. Za aktywne uczestnictwo w niezależnej manifestacji zorganizowanej w dniu 1 maja 1983 r. w Bydgoszczy, na podstawie postanowienia Prokuratury Wojewódzkiej w Bydgoszczy, został zatrzymany w dniu 9 maja 1983 r., tymczasowo aresztowany i osadzony kolejno w Areszcie Śledczym KWMO w Bydgoszczy oraz Zakładzie Karnym w Koronowie. Zwolniony z aresztu dnia 27 lipca 1983 r. W latach 1986-1988 był zaangażowany w działalność organizacji Ruch Wolność i Pokój. W dniach od 13 do 20 września 1987 r. uczestniczył w głódówce protestacyjnej zorganizowanej w Bydgoszczy w obronie skazanych za odmowę złożenia przysięgi wojskowej oraz odbycia zasadniczej służby wojskowej z przyczyn politycznych lub światopoglądowych. W dniu 9 marca 1988 r. został tymczasowo aresztowany przez Wojskową Prokuraturę Garnizonową w Bydgoszczy i umieszczony w Areszcie Śledczym w Bydgoszczy. Oskarżony o trwałe uchylanie się od odbycia służby wojskowej i skazany wyrokiem Sądu Pomorskiego Okręgu Wojskowego z dnia 18 kwietnia 1988 r. na karę 2 lat i 6 miesięcy pozbawienia wolności. W dniu 21 lipca 1988 r. zwolniony z aresztu z darowaniem reszty kary. Po zwolnieniu z aresztowania brał udział w pokojowych manifestacjach i happeningach organizowanych m.in. przez Federację Młodzieży Walczącej. Z powodu prowadzonej działalności opozycyjnej był inwigilowany przez SB.

Ludmiła Fastowicz, ur. 27.02.1955 r.

Od września 1980 r. zaangażowała się w działalność w ramach struktur NSZZ „Solidarność” Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu. Po wprowadzeniu stanu wojennego kontynuowała działalność związkową zajmując się zbieraniem pieniędzy na pomoc rodzinom osób internowanych oraz kolportażem wydawnictw niezależnych w miejscu pracy oraz poza nim. Od 1986 r. należała do toruńskich struktur Konfederacji Polski Niepodległej, gdzie została członkiem Kierownictwa Akcji Bieżącej odpowiedzialnym za kontakty z prasą polską i zagraniczną. Współorganizowała demonstracje KPN w Toruniu oraz uczestniczyła w demonstracjach w Warszawie i Krakowie. Aktywnie współpracowała z toruńskim podziemnym wydawnictwem „Kwadrat”. W związku z prowadzoną działalnością opozycyjną była inwigilowana przez SB.

Alicja Grześkowiak, ur. 10.06.1941 r.

Pracownik naukowy na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu. Od 1980 r. należała do NSZZ „Solidarność”. W latach 1981-1982 zaangażowała się w ochronę prawną studentów i pracowników represjonowanych za prowadzenie działalności antypaństwowej. Była współzałożycielką i członkiem Obywatelskiego Ruchu na Rzecz Obrony Praw Człowieka. Udzielała pomocy prawnej działaczom Samorządu Pracowniczego Zakładów Włókien Chemicznych „Elana” w Toruniu. Należała do Rady Programowej Chrześcijańskiego Uniwersytetu Robotniczego, powstałego w 1985 r. przy Kościele Matki Boskiej Zwycięskiej w Toruniu oraz animatorem Duszpasterstwa Prawników. Prowadziła wykłady we Wszechnicy Związkowej toruńskiej „Solidarności”. Ścisłe współpracowała z Niezależnym Zrzeszeniem Studentów UMK w Toruniu służąc im radą i pomocą z zakresu prawa. Dnia 4 czerwca 1989 r. została wybrana do Senatu z ramienia Komitetu Obywatelskiego NSZZ „Solidarność” w Toruniu.

Stefan Hoga, ur. 03.10.1952 r.

Będąc pracownikiem Toruńskiej Przędzalni Czesankowej "Merinotex" zaangażował się w działalność opozycyjną. Po wprowadzeniu stanu wojennego kontynuował aktywną działalność w podziemnych strukturach toruńskiej „Solidarności”. W latach 1982-1985 zajmował się drukowaniem podziemnego pisma zakładowego „Pogłos”. Uczestniczył w kolportażu nielegalnych wydawnictw na terenie Torunia. Był jednym z organizatorów „Radia Solidarność” w Toruniu, które wykorzystując własny nadajnik, nadało 6 audycji na fonii TVP 1 w 1984 r. Z powodu prowadzonej działalności był inwigilowany przez SB, przesłuchiwany oraz przeprowadzono rewizję w jego miejscu zamieszkania, podczas której zarekwirowano nielegalne materiały bezdebitowe.

Jan Bolesław Hanasz, ur. 29.07.1934 r.

Pracownik Centrum Astronomicznego Polskiej Akademii Nauk, kierownik Pracowni Astrofizyki w Toruniu był jednym z najaktywniejszych opozycjonistów Regionu Toruńskiego. Po wprowadzeniu stanu wojennego czynnie zaangażował się w drukowanie i kolportaż wydawnictw niezależnych. Współtworzył najważniejsze pismo toruńskiej podziemnej „Solidarności” – „Toruński Informator Solidarności”. W maju 1982 roku po kolejnej fali aresztowań ważniejszych działaczy opozycji z Torunia, stanął na czele grupy kierującej podziemnymi działaniami Regionu, a w latach 1983-1984 pełnił funkcję Przewodniczącego Regionalnego Komitetu Wykonawczego „Solidarności”. W tym samym czasie był organizatorem jednej z najbardziej spektakularnych form działalności toruńskiej „Solidarności” – tzw. emisji balonowych, czyli audycji „Radia Solidarność”, które były emitowane za pomocą nadajnika podczepionego do balonów swobodnie unoszących się nad miastem. Rozpoczął również prace na rzecz nawiązania przez podziemną „Solidarność” kontaktów z zagranicznymi ośrodkami opozycyjnymi m.in. w Paryżu i Brukseli, dzięki którym do Torunia zaczęły napływać paczki żywnościowe, przesyłki zawierające egzemplarze „Kultury”, „Krytyki” czy „Aneksu”, a także części wykorzystywane w podziemnej poligrafii. W dniach 14 i 26 września 1985 roku wraz z najbliższymi współpracownikami dokonał jednej z najsłynniejszych akcji toruńskiego podziemia

polegającej na wyświetleniu w czasie trwania programu telewizyjnego na wizji programu I TVP haseł opozycyjnych wzywających do bojkotu wyborów parlamentarnych zaplanowanych na 13 października 1985 r. Zatrzymany postanowieniem Prokuratury Rejonowej w Toruniu z dnia 28 września 1985 r., tymczasowo aresztowany i osadzony w Areszcie Śledczym w Bydgoszczy i Toruniu. Wyrokiem z dnia 22 stycznia 1986 r. Sąd Rejonowy w Toruniu skazany na karę 1 roku i 6 mies. pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem kary na okres 3 lat. Tego samego dnia opuścił areszt, a w dniu 30 października 1986 r. Sąd Wojewódzki w Toruniu umorzył postępowanie w przedmiotowej sprawie. Po wyjściu na wolność nie zaniechał działalności opozycyjnej. Nawiązał ścisłe kontakty z opozycjonistami z Wybrzeża w celu uruchomienia seryjnej produkcji sprzętu do nadawania haseł na wizji TVP. Operacja została jednak rozbита przez Służbę Bezpieczeństwa. W latach 1986-1989 współpracownik Diecezjalnego Ośrodka Charytatywno-Społecznego przy Kościele NMP w Toruniu.

Eleonora Krystyna Harendarska, ur. 14.03.1941 r.

Kierownik artystyczny Filharmonii Pomorskiej w Bydgoszczy. Po wprowadzeniu stanu wojennego czynnie zaangażowała się w działalność w podziemnych strukturach zdelegalizowanego NSZZ „Solidarność”. Aktywna działaczka Prymasowskiego Komitetu Pomocy Osobom Pozbawionym Wolności i ich Rodzinom powołanego w sierpniu 1982 r. przy kościele św. Wincentego á Paulo w Bydgoszczy, zajmującego się m.in. pomocą materialną dla rodzin osób internowanych. Udzielała pomocy zwolnionym z pracy opozycjonistom w znalezieniu nowego miejsca zatrudnienia. Udostępniała swoje mieszkanie oraz pomieszczenia Filharmonii Pomorskiej w celach konspiracyjnych, przechowując wydawnictwa niezależne. Utrzymywała kontakty z innymi ośrodkami opozycyjnymi w kraju przewożąc i kolportując nielegalną literaturę i prasę podziemną, a także organizując szkolenia dla działaczy opozycji. W latach 1982-1989 była redaktorką podziemnego pisma „Informator Bydgoski”. W dniu 16 lipca 1984 r. po dokonaniu przeszukania w miejscu zamieszkania została zatrzymana i tymczasowo aresztowana przez Prokuraturę Wojewódzką w Bydgoszczy i osadzona w Areszcie Śledczym, w którym przebywała do dnia 26 lipca 1984 r. W dniu 2 sierpnia 1984 r. prowadzone w sprawie ww. śledztwo zostało umorzone na podstawie ustawy o amnestii.

Alicja Hyjek, ur. 23.03.1958 r.

Działaczka NSZZ „Solidarność” we Włocławskich Fabrykach Mebli od sierpnia 1980 r. Po wprowadzeniu stanu wojennego kontynuowała działalność w podziemnych strukturach związkowych. W dniu 13 maja 1982 r. brała udział w 15-minutowej przerwie w pracy, za co została ukarana naganą. Ponadto dostarczała materiały do sporządzania pieczętek „Solidarności” oraz ulotek z hasłami wolnościowymi, które były rozpowszechniane w dniu 16 sierpnia 1982 r. na terenie Włocławskich Fabryk Mebli. Za powyższą działalność, na mocy postanowienia Prokuratury Rejonowej we Włocławku, została aresztowana i osadzona w Zakładzie Karnym w Fordonie w okresie od 30 sierpnia do 24 listopada 1982 r. Na mocy ustawy o amnestii Sąd Rejonowy we Włocławku umorzył w dniu 24 lipca 1983 r. postępowanie karne wobec wyżej wymienionej. Z powodu działalności opozycyjnej była inwigilowana przez SB oraz zastrzeżono jej wyjazdy za granicę.

Jerzy Andrzej Janczarski, ur. 08.06.1962 r.

Jako uczeń IV Liceum Ogólnokształcącego w Toruniu, w pierwszych dniach stanu wojennego brał udział w akcji ulotkowej na terenie miasta. W dniu 1 maja 1982 r. uczestniczył w patriotycznej manifestacji na ulicach Torunia, w czasie której mieszkańcy odpowiedzieli na apel podziemnej „Solidarności” oraz wyrazili swój sprzeciw wobec wprowadzenia stanu wojennego. Z powodu reakcji na brutalne działania funkcjonariuszy MO wobec uczestników zgromadzenia, został zatrzymany, a następnie będąc pozbawionym prawa posiadania obrońcy z urzędu, skazany za znieważenie funkcjonariuszy MO w trybie przyspieszonym przez Sąd Rejonowy w Toruniu na okres 10 miesięcy pozbawienia wolności w zawieszeniu na 3 lata, prace społeczne oraz dozór kuratora. W dniu zatrzymania został także ukarany grzywną przez Kolegium do Spraw Wykroczeń przy Prezydencie

Miasta Torunia. Ponadto z powodu oskarżenia o czynną napaść na funkcjonariusza MO w czasie opisanych wydarzeń, ww. ponownie zatrzymano i tymczasowo aresztowano w okresie od 3 maja do 28 czerwca 1982 r. Za powyższe został skazany wyrokiem Sądu Rejonowego w Toruniu z dnia 6 października 1982 r. na 1 rok pozbawienia wolności w zawieszeniu na 3 lata, prace społeczne oraz dozór kuratora.

Piotr Jankowski, ur. 08.02.1961 r.

Będąc studentem Wydziału Prawa i Administracji na Uniwersytecie Mikołaja Kopernika w Toruniu zaangażował się w działalność Niezależnego Zrzeszenia Studentów. Uczestniczył w nielegalnych spotkaniach grup antysocjalistycznych mających na celu utworzenie komórki Konfederacji Polski Niepodległej. Utrzymywał kontakty z działaczami Ruchu Młodej Polski z Gdańska i Warszawy. Brał udział w akcjach ulotkowych na terenie miasta Torunia. Był trzykrotnie zatrzymywany na 48 godzin. W okresie od 16 grudnia 1981 r. do 11 stycznia 1982 r. został internowany w Zakładzie Karnym w Potulicach. Przez cały okres działalności opozycyjnej był inwigilowany przez Służbę Bezpieczeństwa. W latach 1981-1985 zastrzeżono mu możliwość wyjazdów zagranicznych na okres 2 lat.

Ryszard Jedwabny, ur. 13.04.1936 r.

Działacz NSZZ „Solidarność” w Ośrodku Informacji Naukowej i Postępu Techniczno-Organizacyjnego przy Urzędzie Wojewódzkim w Szczecinie. Po wprowadzeniu stanu wojennego organizator pozyskiwania składek na podziemną działalność „Solidarności”, gospodarz cotygodniowych spotkań opozycjonistów, kolporter, drukarz, kurier oraz autor artykułów w nielegalnych wydawnictwach w Szczecinie i Toruniu. Do 1989 r. pozostawał aktywnym działaczem Duszpasterstwa Ludzi Pracy. Aresztowany i poddany rewizji w dniu 16 grudnia 1983 r. w trakcie przygotowań do obchodów rocznicy grudnia 1970 r. Osadzony w Areszcie Śledczym w Szczecinie, następnie w Zakładzie Karnym w Nowogardzie, gdzie przebywał do dnia 21 czerwca 1984 r. Po zwolnieniu z więzienia został objęty dozorem MO. Śledztwo prowadzone przeciwko Ryszardowi Jedwabnemu pod zarzutem kolportażu nielegalnych wydawnictw zostało umorzone przez Sąd Rejonowy w Szczecinie dnia 1 sierpnia 1984 r. na mocy ustawy o amnestii. Do 1989 r. aktywny uczestnik demonstracji patriotycznych. W sierpniu 1988 r. wspierał logistycznie strajkujących w Zarządzie Portu Szczecin-Świnoujście. W związku z prowadzoną działalnością opozycyjną w latach 1981-1989 był inwigilowany przez szczecińską Służbę Bezpieczeństwa.

Anna Maria Kin, ur. 10.11.1957 r.

Po wprowadzeniu stanu wojennego została zwolniona z Toruńskiej Przędzalni Czesankowej „Merinotex” w Toruniu i pozostawała bez pracy przez okres czterech miesięcy. Z powodu podejrzenia o posiadanie nielegalnych wydawnictw przeprowadzono rewizję w jej miejscu zamieszkania w dniu 22 kwietnia 1982 r. W okresie od stycznia do października 1984 r. dwukrotnie udostępniała swoje mieszkanie w celu nadawania audycji podziemnego „Radia Solidarność” w Toruniu na fonii 1 Programu TVP oraz przechowywała w nim sprzęt nadawczy. W latach 1982-1989 kolportowała podziemne wydawnictwa, od 1985 r. składała książki wydrukowane przez wydawnictwo „Kwadrat”.

Jacek Olgierd Kurski, ur. 22.02.1966 r.

Zaangażował się w działalność opozycyjną będąc uczniem Liceum Ogólnokształcącego Nr III w Gdańsku tzw. „Topolówki” w latach 1981-1985. Po wprowadzeniu stanu wojennego był organizatorem protestów w szkole polegających na cichych przerwach, noszeniu żałobnych strojów, śpiewaniu hymnu państwowego czy noszeniu oporników 13-tego dnia każdego miesiąca. Był współzałożycielem, członkiem zespołu redakcyjnego, autorem tekstów oraz drukarzem podziemnego pisma młodzieży „Biuletyn Informacyjny Topolówki”, ukazującego się regularnie od jesieni 1982 r. i kolportowanego na terenie szkoły. W okresie od grudnia 1982 do 1984 r. był współorganizatorem i

redaktorem kilku emisji powstałego w szkole nielegalnego Radia „BIT-u”. W latach 1984-1985 zajmował się również drukiem „Biuletynu Informacyjnego Siódemki”, podziemnego pisma VII Liceum Ogólnokształcącego w Gdańsku. W latach 1982-1989 organizował kolportaż ulotek i nielegalnych wydawnictw na terenie Trójmiasta. W latach 1987-1989 wchodził w skład redakcji pisma „„Solidarność» Pismo Regionu Gdańskiego”. Od 1987 r. był związany z działalnością organizacji Federacja Młodzieży Walczącej. Od 1986 r. współpracował z Radiem „Solidarność Walcząca” w Gdańsku. W latach 1987-1988 był autorem i redaktorem podziemnego pisma „Przekaz”, w maju i sierpniu 1988 r. autorem i redaktorem prasy strajkowej w Stoczni Gdańskiej im Lenina, organizatorem działalności wydawniczej, dostaw sprzętu i materiałów poligraficznych oraz uczestnikiem druku.

Teresa Jadwiga Łuczak , ur. 12.10.1953 r.

Działaczka NSZZ „Solidarność” w Ośrodku Badawczo-Rozwojowym Elektronicznych Układów Specjalizowanych „Mera” w Toruniu. Po wprowadzeniu stanu wojennego kontynuowała działalność związkową czynnie angażując się w kolportaż podziemnych wydawnictw w miejscu pracy, a także organizowanie łączności między członkami „Solidarności” w kilku toruńskich zakładach. W dniu 7 czerwca 1982 r. została zatrzymana i Postanowieniem Prokuratury Rejonowej w Toruniu z dnia 9 czerwca 1982 r. tymczasowo aresztowana. Osadzona kolejno w Zakładzie Karnym w Grudziądzu, Areszcie KWMO w Wąbrzeźnie i Areszcie KWMO w Bydgoszczy. Zwolniona z aresztu dnia 2 lipca 1982 r. Dnia 31 sierpnia 1982 r. śledztwo wobec ww. zostało zawieszona, a w dniu 17 marca 1983 r. Prokuratura Rejonowa w Toruniu umorzyła dalsze postępowanie.

Ryszard Józef Musielak, ur. 06.08.1950 r.

Członek i jeden z czołowych działaczy NSZZ „Solidarność” w Zakładach Elektronowych „Unitra-Toral” w Toruniu, pełniący funkcję przewodniczącego Komitetu Zakładowego. W marcu 1981 r. współzałożyciel Komitetu Więzionych za Przekonania w Toruniu. W lipcu 1981 r. delegat na I Walne Zebranie Delegatów Regionu Toruńskiego oraz członek Zarządu Regionu. W listopadzie 1981 r. inicjator i organizator powstania Klubu Samorządnej Rzeczypospolitej „Wolność-Sprawiedliwość-Niepodległość”. W związku prowadzoną działalnością związkową został internowany w okresie od 13 grudnia 1981 r. do 10 grudnia 1982 r. w Ośrodkach Odosobnienia w Potulicach i Strzebielinku. W czasie internowania brał aktywny udział w nielegalnych strukturach związkowych działających na terenie ośrodka i utrzymywał ściśle kontakty z czołowymi internowanymi działaczami. Po zwolnieniu z internowania i powrocie do pracy zaangażował się w organizację podziemnych struktur „Solidarności” na terenie ZE „Unitra-Toral”. W latach 1983-1985 pełnił funkcję przewodniczącego Tajnej Komisji Zakładowej „Solidarności” oraz był organizatorem sieci kolportażu i punktów poligraficznych nielegalnych czasopism i ulotek, utrzymującym ściśle kontakty z czołowymi działaczami opozycyjnymi z Bydgoszczy i Warszawy. W 1983 r. pełnił funkcję zastępcy szefa Regionu Toruńskiego „Solidarności”. W latach 1984-1985 przewodniczący Regionalnej Komisji Wykonawczej „Solidarności” Regionu Toruńskiego oraz uczestnik posiedzeń Tymczasowej Komisji Koordynacyjnej, reprezentujący Region Toruński i Bydgoski. W 1986 r. redaktor „Toruńskiego Informatora Solidarności”, w 1988 r. redaktor i drukarz podziemnego pisma „Refleksy”. Od końca grudnia 1987 r. członek jawnej Regionalnej Komisji Koordynacyjnej „Solidarności” Regionu Toruńskiego, następnie jej wiceprzewodniczący, a od kwietnia 1989 r. członek Prezydium RKK. Przez cały okres prowadzonej działalności w latach 1981-1989 był inwigilowany przez Służbę Bezpieczeństwa oraz zastrzeżono mu wyjazdy zagraniczne na okres 2 lat.

Maria Henryka Orfin, ur. 07.12.1939 r.

Jedna z najbardziej zasłużonych obrońców w toruńskich procesach politycznych działaczy solidarnościowego podziemia. Była adwokatem twórców „Radia Solidarność” oraz obrończą toruńskich astrofizyków: Zygmunta Turły, Leszka Zaleskiego i Jana Hanasza, którzy w 1985 r. wyemitowali na wizji TVP1 hasła wzywające do bojkotu wyborów. Ze względu na metody i sposób emisji nielegalnych haseł, podjęte przez wyżej wymienionych działania przeszły do historii jako jedna

z najbardziej spektakularnych akcji opozycyjnych, a proces przed Sądem Rejonowym w Toruniu stał się głośnym wydarzeniem w PRL. Ponadto współtworzyła Duszpasterstwo Prawników, w ramach, którego udzielała bezpłatnej pomocy prawnej osobom prześladowanym z powodów politycznych. Współpracowała również z Diecezjalnym Ośrodkiem Charytatywno-Społecznym przy Kościele Najświętszej Marii Panny w Toruniu. W związku z prowadzoną działalnością SB w Toruniu w dniu 9 lipca 1987 r. zastrzegła ww. możliwość wyjazdów zagranicznych na okres 2 lat.

Jerzy Wojciech Pozorski, ur. 28.11.1947 r.

Pracownik Kolei Państwowych węzła Gdańsk-Bydgoszcz. Od 1980 r. aktywny członek NSZZ „Solidarność”. W październiku 1980 r. wraz z grupą pracowników podjął się strajku głodowego, chcąc wyrzucić presję na ówczesnych władzach w sprawie porozumień Komisji Rządowej z Międzyokręgową Komisją Porozumiewawczą NSZZ „Solidarność”. W 1982 r. był jednym z założycieli Tajnego Kolejowego Komitetu Koordynacyjnego Obszaru Północnego NSZZ „Solidarność”. Zajmował się opracowaniem i kolportażem Biuletynu Informacyjnego „Solidarność” Kolejowa Obszaru Północnego oraz organizacją struktur Komitetu w Bydgoszczy. W związku z prowadzoną działalnością w dniu 9 lutego 1983 r. został zatrzymany i tymczasowo aresztowany postanowieniem Prokuratury Wojewódzkiej w Gdańsku. Osadzony w Areszcie Komendy Wojewódzkiej MO w Gdańsku, następnie w Areszcie Śledczym w Gdańsku. W dniu 12 lipca 1983 r. na mocy postanowienia Sądu Rejonowego w Gdańsku został zwolniony z aresztu. Po wyjściu na wolność był inwigilowany przez SB.

Krystian Teodor Pucher, ur. 25.11.1942 r.

Pracownik przedsiębiorstwa „Izokar-Instal” w Dąbrowie Górniczej, we wrześniu 1980 r. został wybrany przewodniczącym Komitetu Założycielskiego NSZZ „Solidarność”. Od stycznia do września 1981 r. pełnił funkcję sekretarza Komisji Zakładowej. W tym czasie inicjował akcje strajkowe w porozumieniu z Zarządem Regionu, ponadto wyróżniał się aktywnością na tzw. „masówkach”, obwiniając władze za złą sytuację gospodarczą kraju i walcząc o sprawy socjalno-bytowe pracowników. W związku z prowadzoną aktywną działalnością związkową został internowany w okresie od dnia 13 grudnia 1981 r. do dnia 15 marca 1982 r. i osadzony w Zakładzie Karnym w Strzelcach Opolskich, następnie w Ośrodkach Odosobnienia w Kokotku i Jastrzębiu-Szerokiej. W dniu 31 sierpnia 1982 r. został zatrzymany i aresztowany za znieważenie funkcjonariuszy MO podczas manifestacji solidarnościowej przed kościołem NMP w Katowicach. Skazany wyrokiem Sądu Rejonowego w Katowicach na karę 1 roku pozbawiania wolności, zmienionym przez Sąd Wojewódzki w Katowicach na karę 1 roku i 6 mies. ograniczenia wolności oraz potrącenie części wynagrodzenia na rzez skarbu państwa. Zwolniony z Zakładu Karnego w Potulicach w dniu 25 listopada 1982 r. Postanowieniem z listopada 1983 r., Sąd darował ww. karę ograniczenia wolności na mocy amnestii. W 1983 r. wyemigrował do RFN.

Marek Reszka, ur. 02.03.1966 r.

Od 1987 r. członek i szef Organizacji Studenckiej KPN w Toruniu. Zaangażowany w kolportaż podziemnych wydawnictw na terenie Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu oraz na terenie miasta. Współtworzył wydawane przez toruński KPN pismo „Zgrzyt”. Aktywnie uczestniczył w wiecach przedwyborczych organizowanych przez KPN w dniach 1 i 3 maja 1989 r. W związku z prowadzoną działalnością opozycyjną był przesłuchiwany oraz inwigilowany przez SB w Toruniu do 1989 r.

Jerzy Rygielski, ur. 27.04.1935 r.

Członek NSZZ „Solidarność” w Zakładach Chemicznych „Zachem” w Bydgoszczy. Po wprowadzeniu stanu wojennego kontynuował działalność związkową poprzez sporządzanie i

kolportaż ulotek. W związku z prowadzoną działalnością był inwigilowany przez SB w Bydgoszczy, następnie aresztowany w dniu 30 sierpnia 1982 r. Wyrokiem Sądu Pomorskiego Okręgu Wojskowego z dnia 28 lutego 1983 r. został skazany na karę na 2,5 roku pozbawienia wolności. Osadzony w Zakładach Karnych w Koronowie i Potulicach. Zwolniony z więzienia na mocy amnestii w dniu 11 lipca 1983 r. W latach 1982-1985 zastrzeżono mu możliwość wyjazdów zagranicznych.

Mirosława Maria Sędzikowska, ur. 20.05.1955 r.

Aktywna działaczka „przedsierpniowej” opozycji demokratycznej regionu toruńskiego. Od 1978 r. będąc studentką filologii polskiej na UMK w Toruniu związała się ze środowiskiem Komitetu Samoobrony Społecznej „KOR”. Kolportowała ulotki, niezależne wydawnictwa oraz literaturę bezdebitową, a także współorganizowała ich wymianę z innymi ośrodkami w kraju. Udostępniała swoje mieszkanie w Chełmży na spotkania z działaczami KOR oraz wykłady, prelekcje i spotkania samokształceniowe w ramach Towarzystwa Kursów Naukowych. Prowadziła działania na rzecz utworzenia Studenckiego Komitetu Solidarności UMK, który ostatecznie nie powstał na toruńskiej uczelni. W 1979 r. była sygnatariuszką listu otwartego skierowanego do Episkopatu Czech i Moraw w sprawie obrony uwięzionych działaczy opozycyjnych, a także „Karty Praw Robotniczych”, postulującej m.in. utworzenie wolnych związków zawodowych i zagwarantowanie prawa do strajku. Z powodu prowadzonej działalności opozycyjnej była kilkakrotnie zatrzymywana na 48 godzin, utrudniano jej podjęcie pracy w szkolnictwie oraz możliwość wyjazdów za granicę. Do 1984 r. była inwigilowana przez SB.

Izabela Maria Simińska, ur. 21.01.1943 r.

Pracownik Toruńskiej Przędzalni Czesankowej „Merinotex”. Po wprowadzeniu stanu wojennego zaangażowała się w działalność w podziemnych strukturach NSZZ „Solidarność”. Zajmowała się kolportażem nielegalnych wydawnictw. Współpracowała z najważniejszymi toruńskimi opozycjonistami. Od 1982 r. zaangażowała się w działalność Diecezjalnego Ośrodka Charytatywno-Społecznego przy kościele NMP w Toruniu, w ramach którego udzielano pomocy między innymi osobom internowanym i aresztowanym z powodów politycznych. W związku z aktywną działalnością opozycyjną funkcjonariusze SB dokonali przeszukania jej miejsca zamieszkania w maju i sierpniu 1982 r. oraz zatrzymania na 48 godzin w kwietniu 1983 r.

Andrzej Skowroński, ur. 02.10.1954 r.

Pracownik Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej i Książnicy Miejskiej w Toruniu, członek Klubu Inteligencji Katolickiej w Toruniu oraz aktywny działacz NSZZ „Solidarność”, ściśle współpracujący z Zarządem Regionu. Zaangażował się w kolportaż literatury bezdebitowej, nawiązując kontakty z wydawcami z całego kraju. W związku z prowadzoną działalnością został internowany w okresie od 14 grudnia 1981 r. w Zakładzie Karnym w Potulicach. Ze względu na stan zdrowia, a także na skutek interwencji ordynariusza Diecezji Chełmińskiej, biskupa Mariana Przykuckiego, zwolniony z internowania w dniu 23 grudnia 1981 r.

Krzysztof Spudych, ur. 20.11.1965 r.

Będąc uczniem Technikum Kolejowego w Bydgoszczy, pod koniec 1982 r. wraz z rodzicami Barbarą i Alfonsem Spudychami współzałożył i zaangażował się w działalność wydawniczą i kolportażową nielegalnego pisma „W drodze”. Dnia 8 maja 1983 r., po dokonaniu przeszukania w miejscu zamieszkania, został zatrzymany razem z rodzicami i tymczasowo aresztowany postanowieniem Prokuratury Wojewódzkiej w Bydgoszczy z dnia 9 maja 1983 r. Osadzony w Areszcie Śledczym KWMO w Bydgoszczy, następnie w Zakładzie Karnym w Koronowie. Zwolniony z więzienia w dniu 6 lipca 1983 r. na mocy Postanowienia Prokuratury Wojewódzkiej w Bydgoszczy z dnia 5 lipca 1983 r. o uchyleniu aresztowania. Prowadzone przeciwko ww. postępowanie karne zostało umorzone postanowieniem Prokuratury Wojewódzkiej w Bydgoszczy z dnia 1 sierpnia 1983 r.

z powodu braku dostatecznych dowodów winy. W związku z prowadzoną działalnością w latach 1982-1986 był inwigilowany przez cywilne i wojskowe organy bezpieczeństwa państwa oraz zastrzeżono mu wyjazdy zagraniczne na okres 2 lat.

Witold Wereszczyński, ur. 16.03.1956 r.

Będąc pracownikiem Wojewódzkiego Przedsiębiorstwa Robót Elektrycznych i Dźwigowych w Gdańsku, w dniu 1 maja 1983 r. wziął aktywny udział w akcji protestacyjnej zorganizowanej w Gdańsku przez Tymczasową i Regionalną Komisję Koordynacyjną oraz fotografował oddziały MO uczestniczące w przywracaniu porządku publicznego. Za powyższe został zatrzymany i w dniu 3 maja 1983 r. skazany przez Kolegium do Spraw Wykroczeń przy Prezydencie Miasta Gdańska na karę dwóch miesięcy aresztu. Karę odbywał w Zakładach Karnych w Gdańsku - Przeróbce i Potulicach oraz Areszcie Śledczym w Gdańsku. Na mocy orzeczenia Sądu Rejonowego w Gdańsku z dnia 1 czerwca 1983 r. został zwolniony z odbywania reszty kary pozbawienia wolności.

Zbigniew Stefan Wilczyński, ur. 12.08.1962 r.

W 1981 r. będąc studentem Politechniki Łódzkiej filii w Bielsku Białej brał udział w akcjach plakatowych oraz w akcjach strajkowych organizowanych przez Niezależne Zrzeszenie Studentów. Następnie jako pracownik Wojewódzkiego Urzędu Poczтового w Bielsku Białej zaangażował się w działalność w ramach struktur NSZZ „Solidarność” Regionu Podbeskidzia. W związku z prowadzoną działalnością w dniu 29 kwietnia 1982 r. został zatrzymany i aresztowany postanowieniem Prokuratury Rejonowej w Bielsku Białej z dnia 2 maja 1982 r. jako podejrzany o podjęcie działalności związkowej poprzez kolportowanie ulotek i wydawnictw sygnowanych przez nielegalną organizację „Trzeci Szereg”. Wyrokiem Sądu Warszawskiego Okręgu Wojskowego w Warszawie na sesji wyjazdowej w Krakowie z dnia 16 czerwca 1982 r. został skazany na 2 lata pozbawienia wolności. Karę pozbawienia wolności odbywał kolejno w Areszcie Śledczym w Bielsku-Białej, Zakładzie Karnym w Wadowicach oraz Zakładzie Karnym w Potulicach. Zwolniony z więzienia w dniu 16 marca 1983 r. na mocy uchwały Rady Państwa z dnia 8 marca 1983 r. o warunkowym zawieszeniu wykonania reszty kary pozbawienia wolności na okres 3 lat.

Jerzy Winiecki, ur. 06.07.1961 r.

W 1981 r. student Akademii Rolniczej w Szczecinie. W związku z wprowadzeniem stanu wojennego i zawieszeniem działalności uczelni powrócił do miejsca zamieszkania w Żninie. W nocy z 30 na 31 grudnia 1981 r. wziął udział w rozkolportowaniu na terenie miasta ulotek w formie życzeń świątecznych podpisanych przez NSZZ „Solidarność” oraz żałobnych klepsydr informujących o jej „zamordowaniu”. Za powyższe w dniu 14 stycznia 1982 r. został zatrzymany i przesłuchany oraz przeprowadzono rewizję w jego miejscu zamieszkania. Wyrokiem Sądu Pomorskiego Okręgu Wojskowego w Bydgoszczy z dnia 17 lutego 1982 r. został skazany na karę 1 roku pozbawienia wolności. Osadzony w Zakładach Karnych w Inowrocławiu i Potulicach. W dniu 21 lipca 1982 r. został przedterminowo zwolniony z reszty odbycia kary na okres próby 1 roku i poddany dozorowi kuratora sądowego. Zastrzeżono mu również możliwość wyjazdów za granicę.

Janina Róża Wojciechowska, ur. 01.03.1946 r.

Będąc pracownikiem Zakładów Włókien Chemicznych „Elana” w Toruniu zaangażowała się w działalność w ramach podziemnych struktur NSZZ „Solidarność” poprzez kolportowanie nielegalnych ulotek i wydawnictw drugiego obiegu. W latach 1986-1989 udostępniała swoje mieszkanie do przechowywania regularnie dostarczanych, hurtowych ilości pism związkowych takich jak „Toruński Informator Solidarności”, „Kontra”, „Tygodnik Mazowski”, „Geofon” czy „Elana”, rozprowadzanych następnie przez sieć kolportażu na terenie zakładów pracy w Toruniu. Z powierzonych zadań wywiązywała się w bardzo odpowiedzialny i głęboko zakonspirowany sposób.

Urszula Wojciechowska, ur. 28.11.1957 r.

W 1981 r. aktywna działaczka oraz etatowy pracownik Międzyzakładowego Komitetu Założycielskiego, następnie Zarządu Regionu NSZZ „Solidarność” w Bydgoszczy. Dnia 24 lutego 1982 r. po dokonaniu przeszukania w miejscu zamieszkania została zatrzymana i tymczasowo aresztowana na mocy postanowienia Wojskowej Prokuratury Garnizonowej w Bydgoszczy z dnia 25 lutego 1982 r. jako podejrzana o to, że po wprowadzeniu stanu wojennego kontynuowała działalność związkową poprzez sporządzenie antypaństwowych ulotek przeznaczonych do rozpowszechniania na terenie zakładów pracy w Bydgoszczy. Umieszczona w Areszcie Śledczym w Bydgoszczy, następnie w Zakładzie Karnym w Bydgoszczy-Fordonie. Objęta śledztwem wszczętym postanowieniem Wojskowej Prokuratury Garnizonowej w Bydgoszczy z dnia 16 lutego 1982 r. i zakończonym dnia 15 maja 1982 r. skierowaniem aktu oskarżenia do sądu. Skazana wyrokiem Sądu Pomorskiego Okręgu Wojskowego w Bydgoszczy z dnia 6 lipca 1982 r. na karę 1 roku pozbawienia wolności w zwieszeniu na 3 lata oraz karę grzywny. Zwolniona z więzienia dnia 7 lipca 1982 r. na mocy decyzji Sądu POW w Bydgoszczy z dnia 6 lipca 1982 r. W związku z prowadzoną działalnością opozycyjną w latach 1982-1983 była inwigilowana przez SB w Bydgoszczy oraz zastrzeżono jej możliwość wyjazdów za granicę w latach 1982-1984.

Andrzej Wybrański, ur. 03.12.1943 r.

Nauczyciel w Liceum Ogólnokształcącym Żninie, od września 1980 r. zaangażowany w działalność w strukturach NSZZ „Solidarność”. Pełnił funkcję przewodniczącego Komitetu Zakładowego, przewodniczącego Międzyzakładowego Komitetu Założycielskiego w Żninie, następnie został członkiem Zarządu Regionu Bydgoskiego NSZZ „Solidarność” i przewodniczącym Oddziału w Żninie. W 1981 r. delegat na I Walne Zebranie Delegatów Regionu Bydgoskiego NSZZ „Solidarność” i reprezentant Regionu na I Krajowym Zjeździe Delegatów. Po wprowadzeniu stanu wojennego kontynuował działalność związkową. Pod koniec grudnia 1981 r. uczestniczył w akcji ulotkowej w Żninie. Dnia 20 stycznia 1982 r., po dokonaniu przeszukania w miejscu zamieszkania, został zatrzymany i tymczasowo aresztowany postanowieniem Wojskowej Prokuratury Garnizonowej w Bydgoszczy z dnia 22 stycznia 1982 r. Osadzony w Areszcie Komendy Wojewódzkiej MO w Bydgoszczy i Zakładzie Karnym w Inowrocławiu. Z uwagi na toczące się postępowanie karne zastrzeżono mu również wyjazdy za granicę na okres 2 lat. Wyrokiem Sądu Pomorskiego Okręgu Wojskowego w Bydgoszczy z dnia 17 lutego 1982 r. został skazany na karę 1 roku i 6 mies. pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem wykonania kary na okres 2 lat i karę grzywny. Jednocześnie tym samym wyrokiem został zwolniony z więzienia. Wyrokiem z dnia 2 lipca 1982 r. Sąd Najwyższy w Izbie Wojskowej, wskutek wniesienia rewizji nadzwyczajnej, warunkowo umorzył postępowanie karne z jednoczesnym wyznaczeniem okresu próby na 2 lata. Po wyjściu na wolność kontynuował działalność w nielegalnych strukturach związkowych. Zajmował się kolportażem pism i ulotek na terenie Żnina. Pośredniczył w kontaktach Prymasowskiego Komitetu Pomocy Osobom Pozbawionym Wolności i ich Rodzinom w Bydgoszczy z ośrodkiem działającym w Żninie. W 1984 r. zainicjował powstanie niezależnej drukarni w mieszkaniu jednego z działaczy żnińskiej opozycji. W latach 1985-1989 był współorganizatorem Mszy za Ojczyznę i Tygodni Kultury Chrześcijańskiej w Żninie. W związku z prowadzoną działalnością opozycyjną był inwigilowany przez SB w latach 1983-1989. W 1989 r. wszedł w skład bydgoskiego Komitetu Obywatelskiego NSZZ „Solidarność”, z ramienia którego kandydował i został wybrany posłem na Sejm X kadencji 1989-1991.

pośmiertnie**Piotr Borek, ur. 24.11.1943 r.**

Pracownik Ośrodka Obliczeniowego Przedsiębiorstwa Geofizyki Morskiej i Lądowej Górnictwa Naftowego w Toruniu. Po wprowadzeniu stanu wojennego aktywnie zaangażował się w działalność w

toruńskich podziemnych strukturach NSZZ „Solidarność”. Został wybrany członkiem Tajnej Komisji Zakładowej, a następnie Regionalnego Komitetu Wykonawczego. Od 1982 r. reprezentował swój zakład pracy w Tymczasowym Prezydium Regionu. Zajmował się kolportażem materiałów drugiego obiegu. Był redaktorem, autorem i drukarzem podziemnego zakładowego pisma „Geofon”. Dnia 6 czerwca 1985 r. został tymczasowo aresztowany pod zarzutem wytwarzania ulotek i wydawnictw sygnowanych przez „Solidarność” oraz posiadania bez wymaganego zezwolenia urządzenia służącego do powielania. Podczas przeszukania przeprowadzonego w miejscu zamieszkania zabezpieczono liczne ulotki, nielegalne wydawnictwa i sitodruk. Dnia 2 sierpnia 1985 r. uchylono areszt tymczasowy. W dniu 12 listopada 1985 r. Sąd Rejonowy w Toruniu wydał nakaz karny, w którym zasądzoną karę pieniężną zamieniono na areszt, na poczet którego zaliczono tymczasowe aresztowanie. Z uwagi na powyższą działalność był inwigilowany przez SB w latach 1982-1989 r. oraz zastrzeżono mu wyjazdy za granicę na okres dwóch lat.

Stanisław Raczyński, ur. 02.09.1941 r.

Działacz NSZZ „Solidarność” Ziemi Pałuckiej. W latach 1980-1981 był członkiem Komisji Zakładowej NSZZ „Solidarność” w Żnińskiej Fabryce Maszyn i Urządzeń „Żefam” oraz pracownikiem etatowym biura NSZZ „Solidarność” w Żninie, gdzie zajmował się sprawami interwencyjnymi z regionu. Po wprowadzeniu stanu wojennego kontynuował działalność w nielegalnych strukturach związkowych. Wchodził w skład grupy redagującej i kolportującej nielegalne wydawnictwo „Solidarność Pałucka”. Był także związany z grupą działaczy żnińskiej i bydgoskiej opozycji, prowadzących tajną drukarnię podziemnej „Solidarności” w Wenecji k. Żnina, wydatnie wspomagającą prasę niezależną w województwie bydgoskim w latach 1984-1985. Z powodu prowadzonej działalności opozycyjnej był inwigilowany przez SB.